

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

ЕТІ, ІРЕУ

(повне найменування інституту, факультету)

Інститут менеджменту

(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

магістра

(ступінь вищої освіти)

на тему *Удосконалення адміністрування
районною владою замовів освіти*

Виконав: студент(ка) II курсу, групи *ІРЕУ-3184*

Спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма (спеціалізація)
«Регіональне управління»

Двигало С.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник *Гудзо П.В.*

(прізвище та ініціали)

Рецензент *Вовк С.В.*

(прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
 (повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут, факультет СТІ, ФРЕУ
 Кафедра менеджменту
 Ступінь вищої освіти магістр
 Спеціальність 281 "Публічне управління та адміністрування"
(код і найменування)
 Освітня програма (спеціалізація) Регіональне управління
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.ек.н, проф. Тимощук М.В.
 « 12 » 12 20 19 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Овчаренко Світлана Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові)
 1. Тема проекту (роботи) Упровадження адміністрування районною радою закладів освіти
 керівник проекту (роботи) Гудзь Петро Васильович д.ек.н, проф.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
 затвержені наказом закладу вищої освіти від « 14 » листопада 20 19 року № 393
 2. Строк подання студентом проекту (роботи) _____
 3. Вихідні дані до проекту (роботи) історичні побіжні статистичні дані звітність виконавчого апарату районної ради про стан функціонування та матеріально-технічного розвитку загальноосвітньої закладів організаційну структуру управління
 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____
 _____
 _____
 _____
 _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
рис 8, табл 20, додатки 2,
 _____
 _____
 _____

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	В.Є.Н., млодр Тудзь П.В.		
II	В.Є.Н., млодр Тудзь П.В.		
III	В.Є.Н., млодр Тудзь П.В.		
IV	С.В.М. Муравльов С.Н.		
V	К.Є.Н., доц. Пашкова Н.Ю.		

7. Дата видачі завдання « 15 » 03 2019 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Організаційне зібрання щодо термінів подання магістерської роботи та методики її виконання	01.03.2019	
2	Вибір теми	15.03.2019	
3	Затвердження переліку тем магістерських робіт на кафедрі	15.03.2019	
4	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури з теми	Постійно	
5	Наказ Ректора ЗНТУ про затвердження тем магістерських робіт		
6	Видача завдання до магістерської роботи	15.03.2019	
7	Розробка робочого плану магістерської роботи за узгодженням з науковим керівником	29.03.2019	
8	Написання 1 розділу та представлення його на кафедрі в друкованому вигляді	31.05.2019	
9	Написання 2 розділу та представлення його на кафедрі в друкованому вигляді	20.09.2019	
10	Написання 3 та 4 розділів та представлення їх на кафедрі в друкованому вигляді та чорнового варіанту роботи в цілому	11.10.2019	
11	Нормоконтроль	25.10.2019	
12	Попередньої захист магістерської роботи	01.11.2019	
13	Подання роботи на кафедрі в остаточному чистовому оформленні	22.11.2019	
14	Захист магістерської роботи перед ЕК	18-19.12.2019	

Студент(ка)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Завдання на дипломну роботу

Реферат

Вступ 6

Розділ 1. Науково-теоретичні основи публічного управління та адміністрування у сфері місцевого самоврядування 11

1.1 Розвиток публічного адміністрування в умовах децентралізації 11

1.2 Методи адміністрування в органах місцевого самоврядування

1.3 Вітчизняний і зарубіжний досвід визначення суб'єктам адміністрування у сфері освіти повноважень та компетенцій 33

Висновок до розділу 1 45

Розділ 2 Діагностика стану розвитку адміністрування районною радою закладів освіти на прикладі КЗ «Малобілозерська ЗОШ 1-III ступенів

№ 1» Василівської районної ради Запорізької області 48

2.1 Становлення ОТГ як первинної ланки публічного адміністрування

2.2 Практика адміністрування закладами освіти на прикладі КЗ «Малобілозерська ЗОШ 1-III ступенів № 1» Василівської районної ради

2.3. Регіональний досвід адміністрування районною радою закладів освіти

Висновок до розділу 2 82

Розділ 3. Шляхи вдосконалення адміністрування районною радою закладів освіти в умовах розвитку ОТГ 84

3.1 Упорядкування розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади 84

3.2 Формування органу управління освітою в ОТГ 91

3.3 Стратегування розвитку адміністративного профілю освітнього простору громади 98

Висновок до розділу 3 106

Розділ 4 Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях 108

Висновки 125

Список використаних джерел 130

В умовах децентралізації влади органи місцевого самоврядування об'єднаних громад є автономними та мають всі повноваження організації життєдіяльності громади, у тому числі у сфері управління освітою. Актуальним постає питання подолання їхньої інституційної слабкості й створення ефективного управління системою освіти в своїх громадах. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні в XXI ст. визначено стратегічне завдання з цього приводу - забезпечити перехід від традиційної до державно-громадської форми управлінської діяльності [1, с.9].

Проблемами розвитку самоврядування на рівні місцевих територіальних громад переймалися науковці та практики від місцевого самоврядування Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Гудзь П.В., Загорський В. С., Коваленко В. В., Пилипенко П. Д., Копейчиков В. В., Шаров Ю. П., російських дослідників - Ветров Г.Ю., Візгалов Д.В., польських фахівців – Єжи Регульські, Єжи Стемпень, американських вчених Свінбурн Г., Blakely E.J., Leigh, N.G. та ін.

Актуалізують Ревенко Н. Г., Зеніна-Біліченко А. С. розв'язання проблеми взаємодії публічного адміністрування між державним управлінням та місцевим самоврядуванням, адже «результативність діяльності органів місцевої влади і реалізація функцій публічного адміністрування має низку невикористаних можливостей, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності управління керованими системами. Тісний взаємозв'язок двох систем управління, що діють на рівні місцевого самоврядування обумовлює необхідність їх спільного і одночасного удосконалення, розробки і обґрунтування стратегічних і поточних планів їх сумісного розвитку, розмежування» [2].

З метою забезпечення рівного доступу усіх дітей до якісної освіти, раціонального і ефективного використання ресурсів публічне адміністрування освітою реалізується через концепт державного управління освітнім простором, механізмів реформування системи загальної середньої освіти й упорядкування шкільної мережі, що проявилось у створенні освітніх округів та опорних навчальних закладів.

Теоретичні нароби з питань процесу управління ЗОШ знайшли відображення у В. Бондаря, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В.

Маслова, О. Мойсеєва, В. Пікельної, М. Поташника, В. Сімонова, П. Третьякова, Т. Шамової та ін.

Унікальність сфери освіти полягає в тому, що вона є об'єктом усієї системи публічного управління: державного управління, в утому числі через місцеві державні адміністрації, публічного управління органів місцевого самоврядування в особі адміністрування обласної та районної ради, самоврядних органів ОТГ та внутрішнього врядування, що накладає свій відбиток на хід, якість, результати реформування освітою.

Складність аналізу полягає в тому, що ця система перебуває сама у стадії реформування, адже не закінчилося досі утворення ОТГ, не завершеним є формування нової мапи районів та реформованих районних рад з оновленими функціями. Адже мета децентралізації в сфері освіти – наблизити владу до мешканців, а мешканців - до влади для підвищення доступності та якості освітніх, адміністративних, соціальних послуг, які отримують ті самі мешканці громад. Вихідним пунктом реформи є усвідомлення, що на місцях краще орієнтуються в локальних проблемах і ефективніше можуть використати кошти на їх вирішення.

Реальні організації будують свою взаємодію з контролюючими органами, контрагентами, клієнтами і що звертаються саме через адміністрацію. Формалізація, регламентація, контроль виконання, відповідальність сприймаються як абсолютно необхідні адміністративні важелі управління сучасною організацією.

Наразі сформувалася проблема розмежування повноважень в межах виконавчих органів місцевого самоврядування – сільських, селищних, міських, обласних рад, а також між самоврядними (ради) і державними (державні адміністрації) органами управління освітою, що вимагає вирішення проблем на законодавчому рівні [3].

Мета роботи - обґрунтувати шляхи вдосконалення адміністрування районною радою закладів освіти в умовах розвитку ОТГ.

Завдання:

- проаналізувати розвиток публічного адміністрування в

умовах децентралізації;

- визначити методи адміністрування в органах місцевого самоврядування; порівняти вітчизняний і зарубіжний досвід визначення суб'єктам адміністрування у сфері освіти повноважень та компетенцій;
- проаналізувати становлення ОТГ як первинної ланки публічного адміністрування;
- діагностувати стан адміністрування закладами освіти на прикладі КЗ «Малобілозерської ЗОШ 1-III ступенів № 1» Василівської районної ради; систематизувати регіональний досвід адміністрування районною радою закладів освіти;
- запропонувати упорядкований розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади;
- сформулювати алгоритм започаткування діяльності органу управління освітою в ОТГ;
- визначити пріоритети стратегування розвитку адміністративного профілю освітнього простору громади.

Об'єкт дослідження - адміністрування органами місцевого самоврядування закладів освіти.

Предмет дослідження - теоретичні, методичні підходи, методи, форми і способи адміністрування органами місцевого самоврядування загальноосвітніх закладів в умовах розвитку ОТГ.

Методи наукового дослідження - організаційно-правовий підхід - для аналізу розвитку публічного управління та адміністрування аналізу; структуризації та класифікації - для упорядкування підходів до визначення суті і змісту місцевого самоврядування, порівняльного аналізу – при вивченні вітчизняного і зарубіжного досвіду адміністрування закладів освіти органами місцевого самоврядування; описового методу – для встановлення динаміки суспільних процесів створення ОТГ; статистичні методи – для оцінки фінансування розвитку освіти у ЗОШ, проектний – для обґрунтування проекту Положення про Відділ освіти виконавчого комітету Малобілозерської сільської

ради Василівського району Запорізької області; стратегування – для визначення контурів адміністрування освітнього простору ОТГ.

Теоретичну і методичну основи магістерської роботи складає синтез результатів фундаментальних і прикладних досліджень в галузі публічного управління, адміністративного менеджменту, концептуальні положення теорії системного, праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з цього напрямку. Інформаційною базою дослідження виступають наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, посібники, методичні матеріали, матеріали досліджень з розвитку, становлення об'єднаних територіальних громад, сайти громад та Запорізького обласного офісу реформ – центру розвитку місцевого самоврядування, матеріали власних досліджень.

Наукова новизна – отримало подальшого розвитку підхід до формування власних органів управління освітою на рівні ОТГ з отриманням адміністративної, фінансової і методичної автономії від районних відділів освіти, що дає змогу моделювати освітній процес адаптивний до змін та гнучкий до забезпечення якості і потреб учнів і освітнього середовища. Практичного значення набуває розроблений автором проект Положення про Відділ освіти виконавчого комітету Малобілозерської сільської ради Василівського району Запорізької області.

На основі переліку сформованих фахових компетентностей встановлено, що виконана робота відповідає компетентностям п.7 - здатності розв'язувати складні завдання і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення соціальних інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, зокрема:

- знання - спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи; критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей
- уміння - розв'язання складних завдань і проблем, що потребує

оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог; провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності;

- комунікація - зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; використання іноземних мов у професійній діяльності;

- автономність і відповідальність - прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування; відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

На цій підставі отримало подальшого розвитку розуміння тлумачення громадянських компетентностей : п.4 - знання принципів демократії та здатність застосовувати їх у повсякденному житті; розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та права інших посадових осіб місцевого самоврядування в процесі управління соціально- економічним розвитком територіальної громади; знання трансформуються у проекти місцевого економічного розвитку, інклюзію економічної участі та взаємодії усіх соціальних груп та соціальних страт : культурних, релігійних, гендерних, груп за інтересами, домогосподарств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія реформування освіти в країні: Рекомендації з освітньої політики. К.: К.І.С., 2003. 207 с.
2. Ревенко Н. Г., Зеніна-Біліченко А. С. **Публічне адміністрування в місцевому самоврядуванні (порівняльний аспект)**. Збірник наукових праць з гуманітарних дисциплін "Славута". 2014. № 8. <http://slavutajournal.com.ua/archiv-nomeriv/slavuta-vipusk-8-2014>.
3. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К.: 2017. 110 с.
4. Єжи Регульський: "У реформи місцевого самоврядування буде багато ворогів". URL: https://lb.ua/society/2014/07/15/272846_lektsiya.html
5. Радіо Свобода. Савицький Ю. Війна за децентралізацію для України важливіша від війни на Сході – польський реформатор. 25 жовтня 2018 р. URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/27322618.html>
6. Козак В. І. Публічне управління в системі координат: децентралізація – місцеве самоврядування – демократія. Теорія та практика державного управління 2017. № 2(57). С.1-6.
7. Зарубіжний досвід публічного адміністрування : метод. рек. / авт. кол. : Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін. ; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. К. : НАДУ, 2010. 28 с. URL:<http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/N.-M.-Meltvuhova-V.-V.-Korzhenko-YU.-V.-Didok-Zarubizhnij-dosvid-publichnogo-administruvannya.pdf>
8. Гудзь П.В. Роль ОТГ в новій конфігурації економіки регіонального простору. Економіка та право. 2018. № 2 (52). С. 24-34.
9. Gudz Petro, Pulina Tetyana. Public administration inclusive development of ATC: supporting tools under the conditions of sustainable development С.206-228. Public Administration for Sustainable Development. Collective monograph /The general ed. Chechel A., Khlobystov Ie. Mariupol: «East Publishing House Ltd.», 2018.

268 р.

10. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. К.: Атіка, 2003. 576 с.

11. Артонкіна Н.В. Специалист по административной деятельности. URL <https://grebennikon.ru/article-a3k2.html>

12. Перелік кодів видів економічної діяльності за національним класифікатором. <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/128651.html>

13. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону URL: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141

14. Публікації Світового банку.: <http://go.worldbank.org/MKOGR258VO/>

15. Основи управління в публічній адміністрації: матеріали дистанційного навчання, організованого польсько-українським Центром громадської освіти у м. Краснік (Польща). URL: <http://www.puoer.org>

16. Щокін Р.Г. Поняття й види форм публічного адміністрування у сфері освіти 2018.№ 8. С.278-280.

17. Беззубов Д. О. та ін. Адміністративне право України. Київ: Леся, 2014. 320 с.

18. Копаков В.К. Поняття форм публічного адміністрування. **Адміністративне право і процес.** URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-2-2012/item/46-ponyattva-form-publicnoho-administruvannya-kolpakov-v-k>

19. Деминг Э. Менеджмент нового времени. Простые механизмы, ведущие к росту, инновациям и доминированию на рынке. М.: Альпина Паблишер, 2019. 182 с. ISBN: 978-5-9614-1244-4

20. Юсупова С.Я. Общий и административный менеджмент. 2017. URL: https://studref.com/368586/menedzhment/sostav_sistemy_administrirovaniya_organizatsii

21. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті. Освіта. 2001. 11-18 липня.

22. Захарова О. В., Баштанник В.В., Василюшина А.П. Впровадження

зарубіжного досвіду децентралізації управління: методичні матеріали. Дніпропетровськ, 2015, 23 с.

23. Мельтюхова Н. М., Корженко В. В. Зарубіжний досвід публічного адміністрування : метод. рек.; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. К.: НАДУ, 2010. 28 с

24. Шевчук А. В. Використання зарубіжного досвіду для управління розвитком регіональних освітніх систем України. Проблеми економіки 2014. № 3. с.164-170.

25. Бабічев А. В. Зарубіжний досвід із питань управління змінами в системі вищої освіти Теорія та практика державного управління. 2017. № 2(57). С.3-10.

26. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України: [авт.-упоряд. В. П. Тимошук]. К.: Факт, 2003. 496 с.

27. Куйбіда В. С., Толкованов В. В. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах. Зб. наук.-аналіт. та навч.-метод. матеріалів, нормативно-правових актів з питань впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні. К. : ТОВ “Поліграфічний Центр “Крамар”, 2010. 258 с.

28. Куширець А. І. Вітчизняний та зарубіжний досвід управління загальноосвітнім навчальним закладом. Післядипломна освіта в Україні: журнал. 2014. №1. <http://cost.ua/news/698-detsentralizatsiya-korotko-pro-holovne>

29. Gulson, K. N. & Sellar, S. (2019) Emerging data infrastructures and the new topologies of education policy. *Environment and Planning D: Society and Space*. 37(2) pp 350-366.

30. Nichols-Solomon Rochelle, Conquering the fear of flying. *Phi Delta Kappan*, 2000. Vol. 82. № 1. P. 19–21.

31. Гудошник Ю. Зразкове освітнє середовище: європейський досвід. URL:<https://decentralization.gov.ua/news/9634?page=2>

32. Децентралізація: коротко про головне. URL:<http://cost.ua/news/698detsentralizatsiya-korotko-pro-holovne>

33. **Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування.** URL:<https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>
34. Паспорт села Мала Білозерка.
URL:http://vasrda.gov.ua/mistsevi_radi/455-malobilozerska_silska_rada.html.
35. *Боровець Лілія.* 7 міфів про реформу шкільної освіти в Україні.
URL:<http://eidos.org.ua/novyny/7-mifiv-pro-reformu-shkilnoji-osvity-v-ukrajini/>
36. Комунальний заклад «Гуляйпільська спеціалізована загальноосвітня школа 1-III ступенів». URL:<https://szosch.ucoz.net/>
37. Кращі практики. Управління освітою у громадах.
URL:<http://wiki.sklinternational.org.ua/access-denied/>
38. Критерії формування спроможної освітньої мережі в ОТГ
Методично-інформаційний посібник. К.: Програма «U-LEAD з Європою». 2019.
59 с.
39. Фещенко В. В., Щеликова Н. Ю. Проблемы управления развитием региональных систем образования в условиях социально-экономической модернизации. Вестник Бердянского государственного унта. 2012. Т. 3, № 3. С. 203–209.
40. Закон України «Про місцеве самоврядування» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997. № 24. ст.170.
41. Савіщенко В. М. Адміністративно-правове забезпечення освіти та науки в Україні : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра, 2015. 372 с.
42. Самохін І., Куделя М. Освіта в руках громад: чи можливі зміни?
URL:<https://cedos.org.ua/uk/articles/detsentralizatsiia>
43. Загальна середня освіта. Офіційний сайт МОНУ.
URL:<https://mon.gov.ua/ua/tag/zagalna-serednva-osvita>
44. CEDOS. Аналітичний центр.
URL:https://www.cedos.org.ua/ckeditor_assets/pictures/220/original_%D1%80%D0%B8%D1%81_1.png
45. Про освіту : Закон України від 23 травня 1991 року № 1060-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 34. ст.451

46. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 49. Ст. 259.
47. Про позашкільну освіту : Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III/ Відомості Верховної Ради України. 2000. № 46. Ст. 393.
48. Про загальну середню освіту : Закон України від 13 травня 1999 року № 651-XIV. 1999. № 28. Ст. 230.
49. Конституції України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 30. ст. 141
50. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Відомості Верховної Ради України від 27.03.2015 — 2015 р., № 13, стор. 734, стаття 91.
51. Проект Закону України «Про засади адміністративно-територіальний устрою» (реєстр. № 8051 від 22.02.2018). URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63508.
52. «Про місцеві державні адміністрації». Закон України від 09.04.1999 р.(в редакції закону від 09.11.2017 р.) Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 20-21, ст.190.
53. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.
54. «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій». Постанова від 12 березня 2005 р. № 179. Кабінет Міністрів України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-%D0%BF/ed20120307>
55. Центральний офіс реформ при Мінрегіоні. Створення органу управління освітою в ОТГ. Методичні рекомендації та зразки документів. К., 2018. 110 с.
56. Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Нова школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. К., 2017. 128 с.

57. Про затвердження Положення про службу освітнього омбудсмена. Наказ МОНУ № 1159 від 28.08.2019 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-sluzhbu-osvitnogo-ombudsmena>

58. Деякі питання реалізації права осіб на першочергове зарахування до закладів вищої медичної і педагогічної освіти за державним (регіональним) замовленням. Постанова від 30 травня 2018 р. № 417. Кабінет Міністрів України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2018-%D0%BF>

59. Протокол № 1 засідання комісії Запорізької обласної державної адміністрації з розгляду прогнозованих потреб у фахівцях з вищою освітою педагогічних спеціальностей від 26 лютого 2019 року. Рукопис. Запоріжжя: ЗОДА, 2019.

60. Овчаренко С.В., Гудзь П.В. Пропозиції до проекту стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року в галузі науки та освіти. с.52-53. Сучасні технології менеджменту: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (4 листопада 2019 р., м. Луцьк). Луцьк: СУНУ, 2019. 216 с.

61. Овчаренко С.В., Гудзь П.В. Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування. С. 216-218. Генерування інновацій інклюзивного розвитку: національний, регіональний, міжнародний вимір: матер. другої міжнарод. наук.-практ. конф. 16-17 жовтня 2019 р., м. Запоріжжя. Запоріжжя: Запорізька політехніка, 2019.